

California Dreamin'

written by Ferran Armengol Ferrer | 3 de febrer de 2017

El mateix dia que la CUP ha donat el vistiplau –tan condicionat com es vulgui– als pressupostos de la Generalitat i comença el compte enrere cap al referèndum català, hem sabut que s'ha autoritzat la celebració d'un referèndum sobre la independència de Califòrnia. Més enllà de les reflexions que es puguin fer sobre les motivacions d'aquest referèndum i les seves probabilitats d'èxit, voldria fer al respecte algunes consideracions que em semblen importants.

La primera, que l'autorització del referèndum californià és un pas més cap a la consolidació de l'exercici del **dret d'autodeterminació** per mitjans democràtics. No es tracta ja de resoldre conflictes ètnics o problemes fronterers, sinó de donar veu i vot a la població en relació amb la seva vinculació amb un estat determinat, quan es planteja que aquesta relació li pot ser perjudicial. Des d'aquesta perspectiva, el cas californià estableix un precedent positiu del referèndum, després de les crítiques que darrerament s'han fet a aquesta forma de consulta com a conseqüència del Brexit i del procés de pau de Colòmbia. El referèndum no és necessàriament populisme sinó democràcia.

La segona consideració va dirigida a tots aquells que veuen en el federalisme la panacea contra l'independentisme. L'experiència dels Estats Units demostra que això no és cert. Ben al contrari, i a més de l'esmentat cas de Califòrnia, es poden trobar moviments secessionistes a estats com Texas, Vermont, Hawaii o Alaska, per no parlar del cas singular de Puerto Rico i els seus nombrosos referèndums per decidir la relació amb els Estats Units. Aquests moviments són, per ara, minoritaris, però tampoc es poden considerar la paranoia d'algun personatge populista o excèntric. Ben al contrari, tenen tots ells una sòlida base històrica, jurídica i política, com es pot comprovar visitant les seves planes web.

A Vermont, per exemple, es demana la restitució de la independència que va gaudir aquell estat entre 1777 i 1791, data en la qual es va incorporar als Estats Units. A Texas i Hawaii, en canvi, es qüestiona la legalitat de la seva annexió als Estats Units, i a Alaska, es demana un referèndum dins de l'estat que inclogui l'opció per la independència.

El cas hawaià es va portar, fins i tot, davant d'una jurisdicció internacional, el Tribunal Permanent d'Arbitratge. En aquell cas, es va admetre la demanda que un ciutadà hawaià, Lance Paul Larsen, va interposar contra el Consell de Regència del Regne de Hawaii per no haver protegit els seus drets civils enfront de les autoritats d'Estat Units, que l'havien empresonat durant quinze dies. La demanda imputava al Consell de Regència haver tolerat la vulneració del Tractat d'Amistat, Comerç i Navegació que Hawaii havia subscrit amb els Estats Units el 1849, i de la Convenció de Viena sobre el Dret dels Tractats, de 1969, en permetre l'aplicació il·legal de les lleis nord-americanes al demandant, que estava en territori del Regne de Hawaii. Tot i que en acabat es va desestimar la demanda –adduint que hagués calgut demandar també els Estats Units– el sol fet de la seva admissió dona la mesura de les possibilitats que poden tenir els mitjans jurídics en la democratització d'unes decisions que fins ara es reservaven en exclusiva els governs. La desestimació final, però, posa de manifest les limitacions d'una acció d'aquest tipus, que els estats poden desactivar, simplement, pel fet de no comparèixer.

El referèndum californià implica aprofundir en la mateixa via, però amb un mecanisme més eficaç, en la mesura que és acceptat per tota la comunitat internacional. Per això mateix, caldrà estar molt atents a com es va desenvolupant d'ara en davant.